

Розвиток українського мистецтва XIX-XX ст.

Литвин К.Ю.

У першій половині ХІХ століття музична культура України розвивалась у досить складних умовах. Основними концертними осередками були поміщицькі маєтки. Деякі великі власники земельних угідь мали свої симфонічні оркестри, оперні та балетні трупи. Артистичний склад формувався переважно з кріпаків. Нерідко для керівництва музичною справою поміщики запрошували відомих музикантів, композиторів із-за кордону

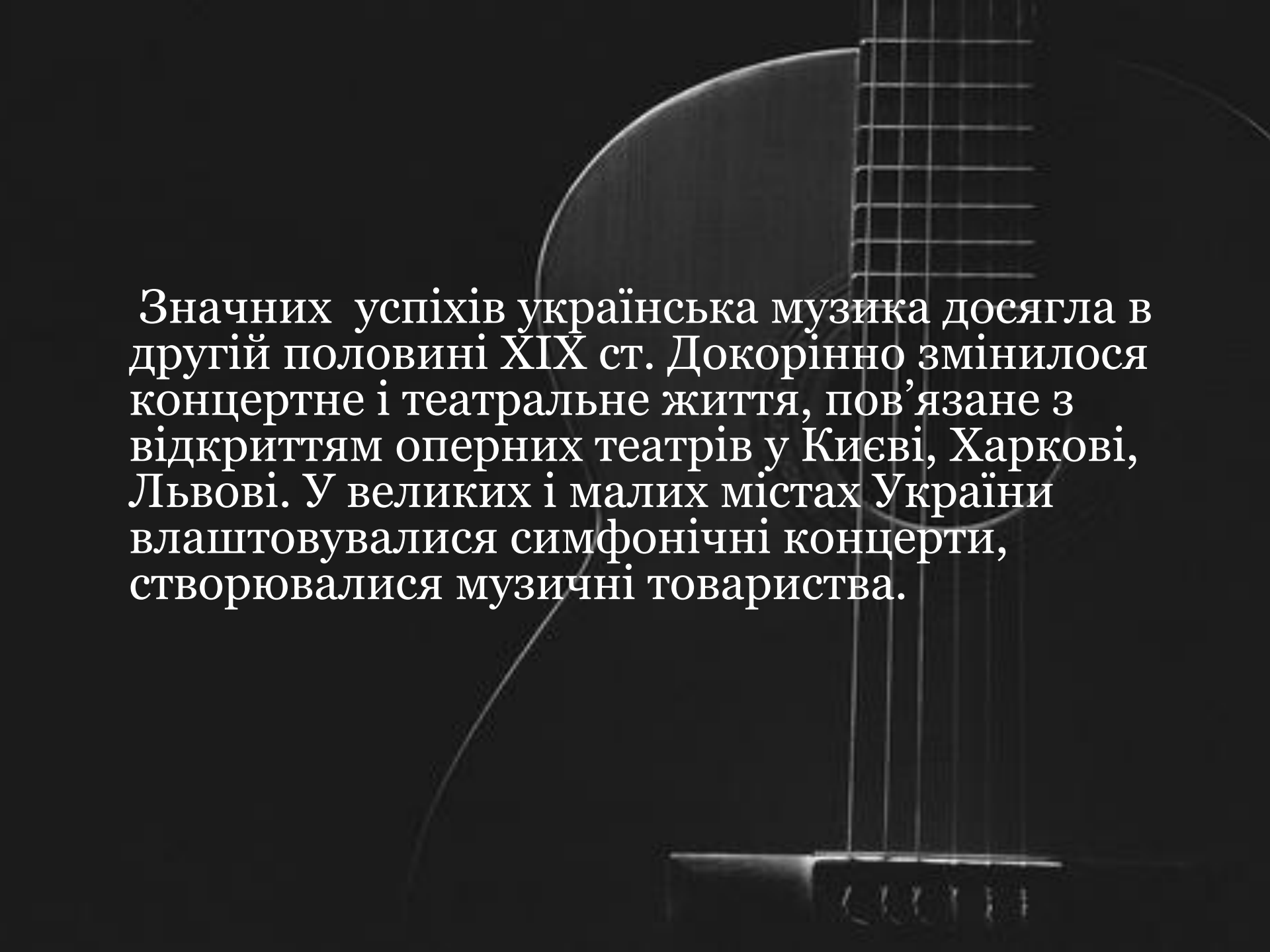

В найбільших містах України — Києві, Львові, Харкові, Полтаві, Одесі — вже були сформовані свої музичні традиції. Із відкриттям театрів, появою оперних труп та організацією концертного життя розпочався новий етап культурного розвитку України. Важливе значення в цьому процесі мало відкриття університетів у Києві, Львові, Харкові. При Харківському університеті працювали музичні класи, а у Львові було відкрито консерваторію, що істотно позначилося на розвитку музичного життя цих міст. Отже, для музичної культури України першої половини ХІХ ст. було характерним формування творчих сил, а також перехід мистецтва на нові, демократичні засади.

Поетична і музична обдарованість українського народу була основою високого рівня розвитку музично-пісенної творчості. У ХІХ столітті як і раніше побутують землеробські пісні календарного циклу, а також колядки, веснянки, колискові та весільні пісні.

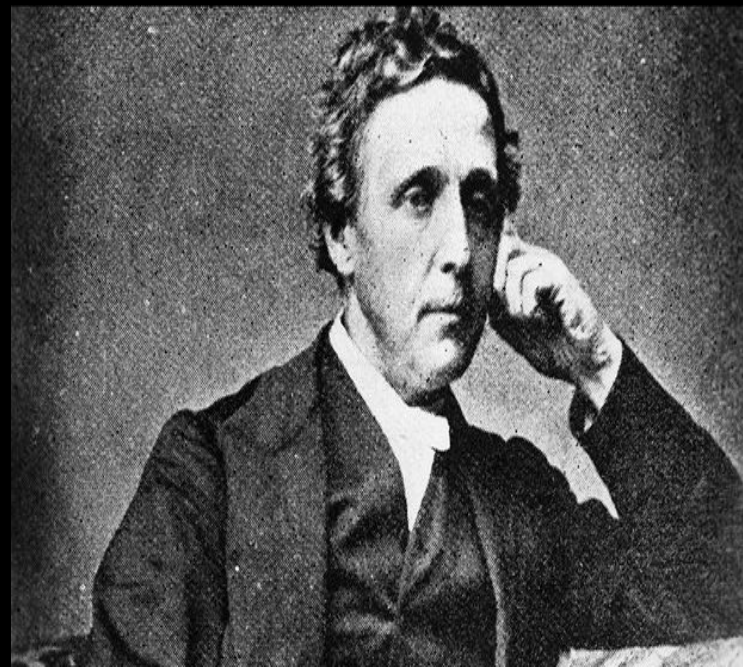
Значних успіхів українська музика досягла в другій половині ХІХ ст. Докорінно змінилося концертне і театральне життя, пов'язане з відкриттям оперних театрів у Києві, Харкові, Львові. У великих і малих містах України влаштовувалися симфонічні концерти, створювалися музичні товариства.

М. Заньковецька в ролі Ази
у спектаклі М. Старицького «Циганка
Аза»

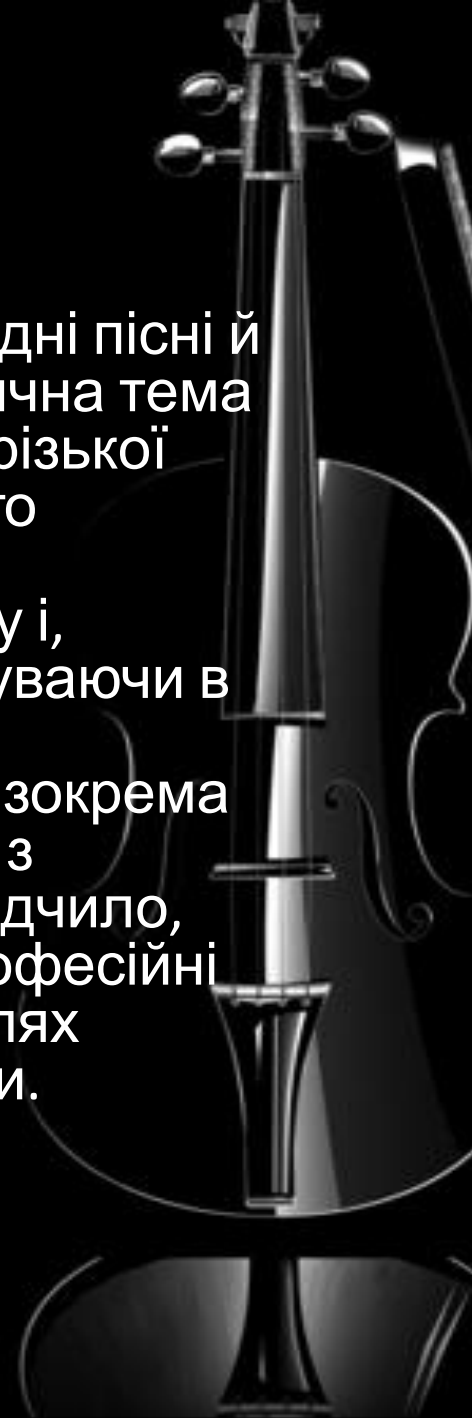

Розпочали й
активізували свою
діяльність музично-
театральні трупи на
чолі з М.
Кропивницьким, М.
Садовським, М.
Старицьким, П.
Саксаганським, М.
Карпенком-Карим, М.
Заньковецькою. Для
їхніх вистав почали
створювати музику
українські
композитори, зокрема
М. Лисенко

Визначною постаттю цього періоду є **Семен Гулак-Артемовський**. Він започаткував один з провідних в українській музиці жанр побутової опери. Це була опера "Запорожець за Дунаєм", яка і в наш час залишається є популярною

Вперше на великій оперній сцені прозвучали народні пісні й національні характери. Вперше оспівана патріотична тема і відтворений сюжет з історії України - побут Запорізької Січі, козаків, які перебували під владою турецького султана. Композитор змалював їх у романтичних традиціях, тому сюжет і образи нагадують красиву і, водночас, веселу мелодраму. Звичайно ж, перебуваючи в серці оперного мистецтва - у Флоренції, Гулак-Артемовський відчув на собі його помітні впливи, зокрема музичних комедій Моцарта, опери-серія та опери з діалогами, де ліричні образи є провідними. Це свідчило, що українська музика, яка спиралася на певні професійні досягнення європейської культури, ставала на шлях формування національної композиторської школи.

Цілу епоху в музичному житті України становить творчість **М. В. Лисенка** — великого українського композитора, блискучого піаніста-віртуоза, талановитого хорового диригента, педагога, музикознавця й активного громадського діяча демократичного напрямку. Він є основоположником української класичної музики.

До найвідоміших творів Лисенка належать музика гімнів «Молитва за Україну» та «Вічний революціонер», котрі зокрема виконував хор К. Стеценка під час Свята Злуки, опери «Тарас Бульба», «Наталка Полтавка» та інші. Лисенко створив численні аранжування народної музики для голосу й фортепіано, для хору та мішаного складу, а також написав значну кількість творів на слова Т. Шевченка.

М. Леонтович

Національні музично-педагогічні традиції М. Лисенка продовжував і М. Леонтович, важливе місце у творчості якого посідають хорові обробки українських народних пісень, а також оригінальні, самобутні композиції, написані на основі народних мелодій. Композитор розробив теорію цілісного сприйняття музичного образу на основі поєднання кольорів зі звучанням музичного твору.

Ф. Колесса

Хорова культура України кінця ХІХ ст. знаменувалася активним розвитком церковного співацького руху. Цьому сприяла плідна диригентська діяльність таких визначних хорових диригентів, як О. Кошиць, К. Стеценко, М. Леонтович та ін. Репертуар хорових колективів охоплював літургійні твори, обробки народних пісень, оригінальну хорову творчість композиторів. У Західній Україні осередками хорового співу були гімназії та семінарії, а також музично-хорові товариства. Фундаторами й керівниками хорових колективів були Ф. Колесса, С. Людкевич, Д. Сочинський.

К. Стеценко

С. Людкевич

С. Крушельницька

Значним внеском у розвиток музично-театральної культури Львова було відкриття приватного міського театру Скарбека, одного з найбільших у Європі. На його сцені дебютували випускники Львівської консерваторії, зокрема і С.

Львівський оперний театр ім. С. Крушельницької

Високого рівня досягла майстерність партесного (багатоголосого) співу. У XIX столітті хоровий спів поступово виходить за рамки чисто культового. Загальнофілософський зміст канонічних образів залучав до храму немало світських слухачів. З великими концертними програмами виступали хори Київської академії, Переяславської семінарії. Розвиток своїх національних традицій гальмувався, оскільки перевага адміністративно надавалася іноземним авторам.

Музична культура **XX ст.**
в Україні. Хорова,
вокально-симфонічна і
симфонічна музика

Камерні жанри вокальної та інструментальної музики

Вокальна

→ сольна

→ ансамблева

→ хорова

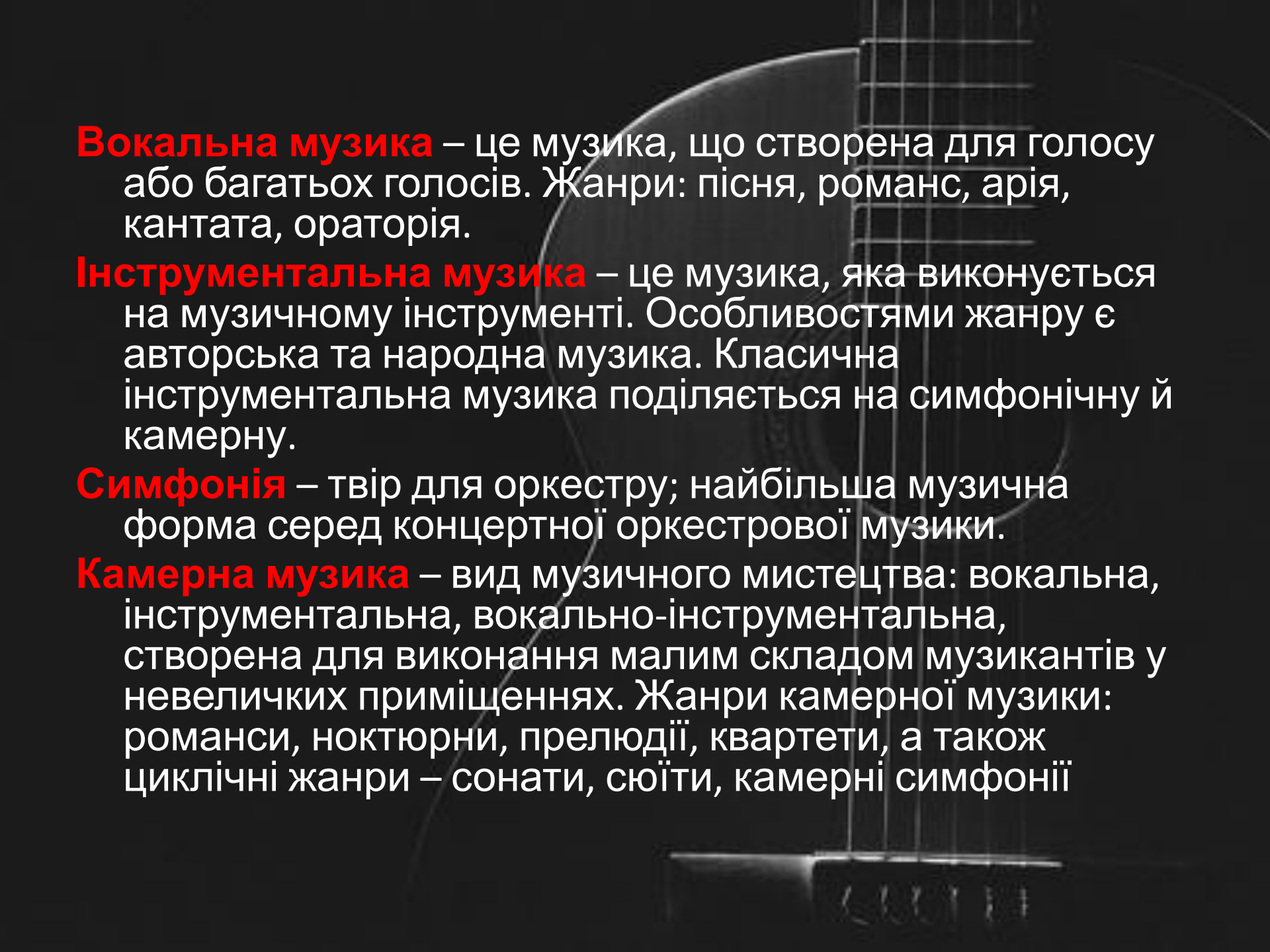
Інструментальна

→ сольна

→ камерно-ансамблева

→ оркестрова

Вокально-
інструментальна

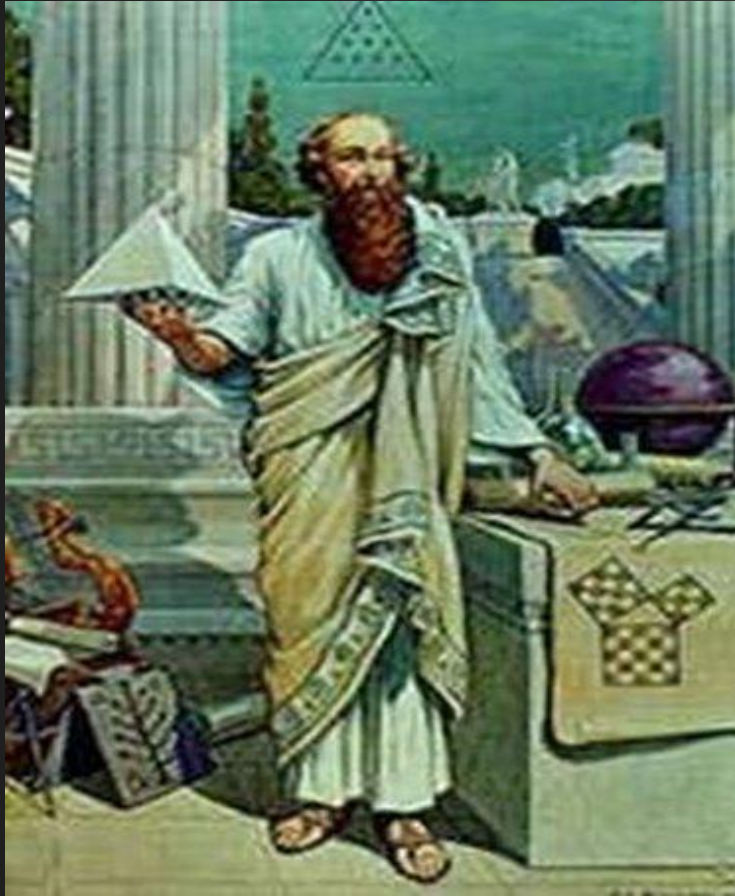
Вокальна музика – це музика, що створена для голосу або багатьох голосів. Жанри: пісня, романс, арія, кантата, ораторія.

Інструментальна музика – це музика, яка виконується на музичному інструменті. Особливостями жанру є авторська та народна музика. Класична інструментальна музика поділяється на симфонічну й камерну.

Симфонія – твір для оркестру; найбільша музична форма серед концертної оркестрової музики.

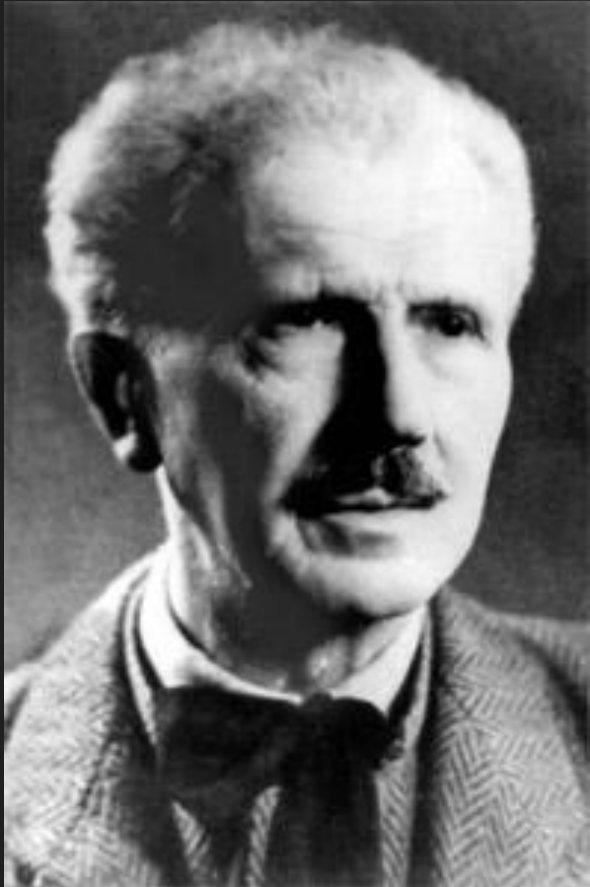
Камерна музика – вид музичного мистецтва: вокальна, інструментальна, вокально-інструментальна, створена для виконання малим складом музикантів у невеличких приміщеннях. Жанри камерної музики: романси, ноктюрни, прелюдії, квартети, а також циклічні жанри – сонати, сюїти, камерні симфонії

Історична цікавість

Піфагор, який був не лише математиком, астрономом, філософом, прагнув знайти гармонію і в числових вимірах. В музиці Піфагор бачив відображення закономірностей космосу, вважав, що музика може надавати гармонію душі.

Музичні постаті

Вагомий внесок в розвиток хорового, вокально-симфонічного і симфонічного мистецтва зробили такі митці: С. Людкевич, Л. Ревуцький, Б. Лятошинський, М. Скорик, Є. Станкович та ін. Станіслав Людкевич – музикант-професіонал на теренах Західної України, фундатор провідних музичних жанрів, диригент, фольклорист, педагог, «духовний каталізатор Галичини». Творче кредо майстра – творити національну музику. Помітним був вплив М. Лисенка на формування митця. Першим викладачем музики для хлопця стала його мати, учениця Михайла Вербицького.

Світогляд С. Людкевича формувався під впливом двох велетнів української літератури Т. Шевченка та І. Франка. Протягом свого творчого життя С. Людкевичу вдавалося поєднувати композиторську діяльність та наукові дослідження. Його однодумцями були Соломія Крушельницька, М. Менцинський.

Багатство емоцій

Найвидатніші досягнення українського симфонізму пов'язані з іменами Л. Ревуцького, С. Людкевича, Б. Лятошинського. Видатний композитор, педагог, учений, музично-громадський діяч Лев Ревуцький творчо розвинув методи М. Лисенка й М. Леонтовича, які полягали у нерозривному злитті музичного фольклору з досягненнями гармонійного мислення кінця XIX ст. Він збагатив українську музику індивідуальними стилістичними знахідками. Композиторський стиль Ревуцького формувався на основі глибокого й всебічного пізнання національного народного мелосу та перетворення традицій сучасної професійної музики. Творам митця притаманна життєствердна настроєність, ліризм, стриманість, широта і багатство емоцій.

Композитор Борис Миколайович Лятошинський збагатив жанрово-стильову палітру української музики. Він написав дві опери «Золотий обруч», «Щорс», п'ять симфоній, чотири струнні квартети, два інструментальні тріо, увертюри, сюїти, балади, поеми, кантати, обробки народних пісень, музику до театральних постановок («Ромео і Джульєтта» В Шекспіра, «У пущі» Л. Українки) та кінофільмів («Тарас Шевченко», «Григорій Сковорода», «Кармелюк»).

Корифеї українського співочого мистецтва

**Соломія
Амвросіївна
Крушельницька**
(1872—1952)

**Бéла Андріївна
Рудéнко**
(нар. 1933 р.)

Всенародні улюбленці - виконавці фронтових пісень

**Клávдія Івáнівна
Шульжéнко**
(1906 — 1984)

**Івáн Семéнович
Козлóвський**
(1900 — 1993)

«Синий платочек»

Корифеї української музичної культури

**Григорій Гурійович
Верьовка**
(1895—1964)

Український композитор,
диригент, організатор
Українського державного
народного хору.

Після смерті композитора його
ім'я носить Український
державний народний хор.

Музика – це рух, це як час.

Євген Станкович

Дякую за увагу!

